

Przedmowa

Książka *Badania architektoniczne. Historia i perspektywy rozwoju* ukazuje się w czasach, w których idea ochrony dziedzictwa uzyskała jak nigdy wcześniej bardzo wysoki status. O randze, jaką nadano we współczesnej kulturze problematyce konserwatorskiej zabytków architektury świadczą między innymi takie dokumenty międzynarodowe, jak: konwencja UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego (1972), Deklaracja amsterdamska w sprawie europejskiego dziedzictwa architektonicznego (1975), konwencja Rady Europy o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy (1985), a także karty ICOMOSU z roku 1999 (o ochronie dziedzictwa architektury wernakularnej) oraz z roku 2003 (o analizie, konserwacji i strukturalnej restauracji dziedzictwa architektonicznego).

Poszerzenie zakresu działalności konserwatorskiej na skalę międzynarodową i globalną sprawiło, że w dyskusjach o przyszłości tej dyscypliny coraz więcej miejsca poświęca się problemom wynikającym z wielokulturowości dziedzictwa i różnorodności działań podejmowanych na rzecz jego ochrony. W tym nurcie współczesnego konserwatorstwa dochodzi do swoistych przewartościowań: dziedzictwo traktowane jest jako dźwignia rozwoju gospodarczego, produkt turystyczny, nośnik tożsamości zbiorowej. Przeniesienie zainteresowania z samego zabytku na jego funkcje społeczne, gospodarcze i polityczne sprawia, że obiekt architektoniczny w swojej materialnej strukturze wydaje się być mniej istotny od kulturowego kontekstu i relacji, jakie utrzymuje z otoczeniem. Niestety, narastająca ideologizacja pojęcia dziedzictwa nie pozostaje bez wpływu na formułowanie celów i założeń prac konserwatorskich. Już na początku tego stulecia zagrożenia z tym związane dostrzegł Michael Petzet, wieloletni prezydent International Council on Monuments and Sites. Występując przeciwko koncepcji konserwacji rozumianej „jako zarządzanie zmianami” podkreślił potrzebę zachowania ciągłości w działaniach na rzecz zabytków architektury.

Widoczny w ostatnich latach wzrost liczby publikacji poświęconych badaniom architektonicznym wydaje się potwierdzać żywotność tradycyjnych koncepcji i postaw konserwatorskich, dla których podstawowym odniesieniem jest wiedza o materialnej strukturze zabytku i przekonanie, że brak zrozumienia historii budowlanej obiektu architektonicznego, jego przekształceń i nawarstwień może doprowadzić do nieodwracalnych strat - zniszczenia tego, co w zabytku najbardziej autentyczne i wartościowe.

W ujęciu zaproponowanym przez redaktorów niniejszej monografii problematyka badań architektonicznych jest ukazana w sposób wielostronny i kompleksowy: po wprowadzeniu historycznym czytelnik będzie miał okazję zapoznać się ze współczesnymi metodami dokumentacji badań architektonicznych, z przykładami wielodyscyplinarnej współpracy w ramach badań towarzyszących, z przykładami wykorzystania badań architektonicznych w pracach konserwatorskich i naukowych oraz z zagadnieniami dotyczącymi kształcenia w zakresie badań architektonicznych. Szeroka skala podjętych tematów sprawia, że książka ta zainteresuje nie tylko konserwatorów zabytków, pracowników służb konserwatorskich, historyków architektury, archeologów i architektów, ale także miłośników zabytkowych budowli oraz studentów takich kierunków jak: ochrona dóbr kultury, architektura, konserwacja i restauracja dzieł sztuki.

Prof. nadzw. Janusz Krawczyk
Kierownik Zakładu Konserwatorstwa
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu